

Motion till riksdagen 2023/24:872

av Linnéa Wickman (S)

Stärkt statligt stöd och ansvar för samhällets klimatanpassning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett stärkt statligt ansvar och stöd för samhällets klimatanpassningsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Effekter och konsekvenser av ett förändrat klimat märks allt tydligare runtom i Sverige. En av de mest extrema väderhändelserna i närtid är skyfallet i Gästrikland med omnejd i augusti 2021 där 166 millimeter regn föll, varav 100 millimeter över Gävle, under två timmar. SMHI skulle senare komma att klassa skyfallet som ett statistiskt tusenårsregn. Skadorna på såväl offentliga byggnader, som infrastruktur och för privata fastighetsägare blev enorma. Skyfallet placerar sig i dagsläget högst upp på listan över maximal nederbörd under två timmar i Sverige.

Under den senaste sommaren har än fler svenskar drabbats av skyfall, översvämmande källare, bortspolade vägar och förstörda skördar. Kraftig nederbörd är en av de mest säkra effekterna av ett förändrat klimat, och vi behöver förbereda vårt samhälle på att extrema väderhändelser nu blir allt vanligare. Förutom extrem nederbörd kan det också handla om andra konsekvenser, som värmeböljor, torka och skogsbränder. Att kraftigt stärka arbetet för att både förebygga och minimera skadorna i samband med olika typer av extremväder är både bråttom och angeläget.

Sedan 2023 är det lagstadgat att kommuner är skyldiga att upprätta skyfallsplaner och en vattentjänstplan. Det är bra att lagstiftningen har utvecklats inom detta område på senare år, liksom att arbete pågår för en uppdaterad nationell strategi för klimatanpassning. Men samtidigt visar de senaste årens väderhändelser att större åtgärder och förändringar krävs för att samhällets motståndskraft och beredskap ska stärkas.

I efterdyningarna av skyfallet i Gästrikland med omnejd 2021 gjordes 7 000 skadeanmälningar till försäkringsbolagen. Gävle kommuns VA-bolag krävs på 1,2 miljarder kronor för skador som drabbade enskilda fastighetsägare när avloppssystemet inte kunde hantera de extrema mängderna vatten. Kommunen bedömer i sin tur att de ansvarar för skador på cirka 250 miljoner kronor utifrån svagheter i VA-systemet som hade kunnat avhjälpas. Lagstiftningen kräver i dag enbart att vattenledningar ska klara statistiska tioårsregn, inte hundra- eller tusenårsregn, trots att dessa kommer att bli allt vanligare i takt med klimatförändringarna.

Runtom i landet finns redan en stor underhållsskuld avseende VA-näten; samtidigt ökar behoven att förbättra den fysiska planeringen och bygga för ett förändrat klimat. Sammantaget kommer denna utveckling att innebära en ökad kostnad för kommunerna som ytterst kommer bäras av medborgarna som en del av VA-kollektivet eller via kommunalskatten. Dessutom har utvecklingen en stark påverkan på försäkringspremier som riskerar att öka kraftigt för hushåll i riskområden.

Kommuner och hushåll får inte lämnas i sticket när samhällets kapacitet och förmåga att förebygga skador på grund av klimatförändringar behöver stärkas. Dagens system och ansvarsfördelning är inte hållbart. Skyfall vet varken fastighetsgränser eller kommungränser. Ansvarsgränser mellan kommun, stat och privata fastighetsägare, finansieringsprinciper och lagstiftning behöver ses över. Varken invånare eller kommuner kommer ensamt att kunna lösa de utmaningar som klimatförändringarna innebär.

Linnéa Wickman (S)